

a kevesek által forgatott folyóiratokban és almanachokban miképpen jelent meg Oroszország, hanem az is, hogy a szélesebb néprétegekben miféle Oroszország-kép alakulhatott ki. A feldolgozott anyag mennyisége így is imponáló, az anyag sokrétősége meg egyenesen lenyűgöző: a fő fejezetek címét írjuk csak le, irodalom, írásbeliség (azaz nemcsak szépirodalom és kritika, hanem bibliográfia, lexika, könyvkiadás és -terjesztés is), nyelvtudomány (nemcsak szlavisztika-russisztika, hanem többek között mongolisztika, turkológia és finn-ugrisztika is), történelem, nevelési intézmények, művészet, vallás, jog, országismeret (Landskunde), politikai gazdaság (politische Oekonomie), természettudomány és matematika. A könyvet névmutató zárja. Bevezetőül a könyv használatát megkönnyítő előszó található (Günther Wyrzens munkája, aki azt hangsúlyozza, hogy összegző jellegű irodalom- és művelődéstörténeti stúdiók csak alapos, faktografikus, tudományos alapra épülhetnek, innen kell kiindulniok a kontaktológiai kutatásoknak. A bevezetésül szolgáló, forrásokat jelölő munka egyfelől a bécsi sajtó információs lehetőségeit és jelentőségét körvonalazza, másfelől az anyag összetettsége miatt a válogatás szempontjait jelöli ki (nem dolgozta föl a szerzőnő a vallási, orvosi, tisztán katonai, jogi, kereskedelmi, valamint egyéb, kizárólag szakfolyóiratokat). Egy utalásából tisztán kivehető felismerése: a gyűjtött anyag korlátozott érvényességű, messze nem szolgál sem a teljességgel, sem kizárólagossággal, hiszen a bécsi napilapokban nem pusztán a politikai történetre, hanem irodalomra és történelemre vonatkozó (igen értékes és érdekes) adatok is olvashatók. Ehhez a magunk részéről két tényezőt kapcsolunk.

1) Legalább ilyen fontos az emlékiratok, naplók tanúságtétele, valamint az ismert és nem ismert levelezés. Gondoljunk arra, hogy a Bécsben székelő orosz követség nemcsak diplomáciailag volt igen aktív, hanem a birodalmi főváros művészeti életében is számottevő szerephez jutott, illetve hogy a korszak szinte kiaknázhatalanul bőséges forrása a Dobrovský-Kopitar levelezés, valamint Kopitar egyéb levelezése.

2) Bécs folyóiratainak jelentősége további két szempontból látszik igen fontosnak:

- a) Bizonyos közvetítő szerepet játszott Németország felé;
- b) A Habsburg Monarchia más országainak városaiban az ottani polgárság által sűrűn forgatott helyi, német nyelvű sajtó szívesen és gyakran vett át anyagot a bécsi folyóiratokból.

Mindez a további kutatásokban fontos helyhez juthat. A jelen gyűjtemény így kiindulópontja lehet a további munkának, az egyes szakterületekre irányuló tanulmányoknak. A névmutató igen jó, az azonban sajnálatos, hogy a betűvel jelzett, illetve álnéves szerzők lehetséges azonosítását a szerzőnő nem végzi el, ugyancsak a névtelenül megjelent cikkek esetében néhány alkalommal talán meg lehetett volna találni a szerzőt, s talán további búvárkodás segíthetett volna a föl nem lelt keresztnévek megjelésében.

Égészében azonban igencsak elégedettek lehetünk az anyag mennyiségével, tájékozódási pontunk már van, így a további gyűjtés és feldolgozás hozzásegíthet az osztrák-orsz kapcsolatok egy történelmi korszakának jobb megismeréséhez.

FRIED ISTVÁN

Robert Frick et Raymond Trousson: Lettres Françaises de Belgique. Dictionnaire des Oeuvres. III. Le théâtre sous la direction de Marcel de GREVE, l'Essai sous la direction de Jean Marie D'HEUR et de Raymond POUILLIART, Éditions Duculot, Paris – Louvain-la-Neuve, 1989. 484.

Az előszó joggal állapítja meg: az elmúlt 10–20 évben a belgumi francia irodalom iránti érdeklődés újraszületett. Fellelhetetlen könyveket adnak ki újra, antológiákat, kézikönyveket szerkesztenek, folyóiratokat és kutató központokat alapítanak. „A Művek szótára tehát idejében jelent meg, és hiányt pótol, mivel az irodalmi hagyatékot kívánja felléltározni”. A szótár nemzetközi előzményei: a *Dictionnaire des oeuvres de tous les temps et de tous les pays* és a *Dictionnaire des Oeuvres du Québec*.

A három kötetes szótár főszerkesztői Robert Frick és Raymond Trousson brüsszeli professzorok. Mindketten több könyvet szenteltek a belga irodalom történetének, illetve egyes belga íróknak. Az időrendi határok 1830. és 1980. A belga irodalom hivatalos megszületésének dátuma 1830., azaz az önálló belga királyság megszületésének éve.

Az első kötet a prózai elbeszélésekkel foglalkozik (regény, novella, elbeszélés), de nem tér ki az ifjúságnak szentelt művekre. A második kötet tárgya a költészet. A harmadik kötet két önálló, külön névmutatókkal ellátott részre oszlik: színház, esszé. A színházi rész bevezetőjében hangsúlyozzák: céljuk többek közt az volt, hogy bizonyítsák: létezik francia nyelvű belga dráma. Az esszét bevezető részben kifejtik, hogy a Lukács Györgyöt is olvasó Kaufmann nyomán az esszét átmenetnek tekintik a töredék és a szintézis között. Az esszé

tárgya bármi lehet: irodalom, képzőművészet, történelem, politika, mindennapi élet, stb. Terjedelmi okok miatt jobbára csak azokkal az esszéistákkal foglalkoznak, akik más műfajokban (regény, költészet, dráma) is jelentőset alkottak. Minden szócikk bibliográfiával zárul. Ha egy írónak több műve is önálló szócikkkel szerepel, az író születési (és ha szükséges) halálozási helyét és idejét minden esetben megadják. Az előszóban megjegyzik, hogy sok esetben nem sikerült megállapítani az író születési helyét és idejét.

A Szótárt Paul Aron általános bibliográfiája zárja. Részei: bibliográfiák, irodalomtörténetek és átfogó tanulmányok, folyóiratok. A színházi részt őt, az esszé részt ötvenegy kutató, esszéista, irodalomtörténész írta.

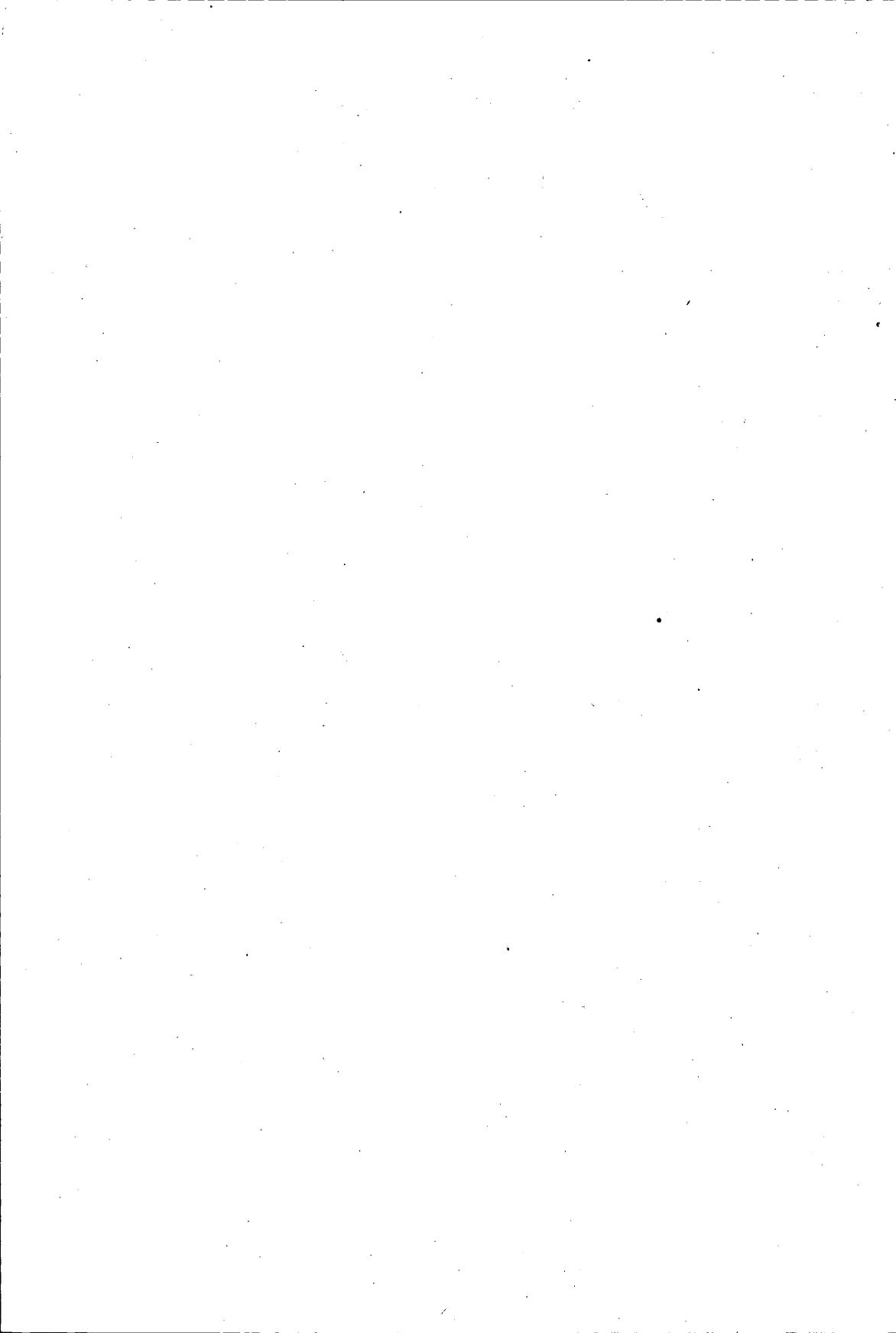
Mivel szótárról van szó, a műveket, természetesen alfabétikus sorrendben közlik.

A *művek szótárának* elsőül megjelent harmadik kötete remekmű. Mindenek előtt lenyűgöző olvasmány. Mint egy regény, egyvégtében olvasható. Minden egyes szerző saját ízlését és írástechnikáját követhette. A megkötés, a jelek szerint, mindössze annyi volt, hogy az egyes műveket konkrétan kell ismertetni-elemezni. A szerzők szabadon vitakozhattak a művek korábbi méltatóival, és a művek alkotóival is. A címszavak szerzői a kritikai és történeti szempontokat szerencsésen egyesítették. A szótár azért lenyűgöző olvasmány, mert a szerkesztőket semmiféle egységesítési szempont nem vezette. Mindegyik cikkből felismerhető szerzőjének egyénisége.

Néhány következtetés vagy furcsaság természetesen előfordul. Az *Esszé* kötetben Robert Goffin négy könyvéről írtak önálló cikket: Az el- sőt az 1932-ben Párizsban kiadott *Aux frontières du jazz*-nak szentelték. Szerzője, R. Vaneigem említi Goffin három más, azonos tárgyú könyvét, köztük a magyarul is megjelent Armstrong-életrajzot. A másik cikk Goffin *Le roi des belges a-t-il trahi* című, New York-ban 1940-ben kiadott könyvét elemzi. A harmadik a *Les Routes de la Gourmandise*-t ismerteti. Végül a negyedik a *Les Wallons, fondateurs de New York*-ról szól. Azaz, a szerkesztők Goffin négy olyan könyvét választották címszóul, amelynek a tárgya a jazz, a politika, a történelem és a gasztronómia. Azaz az esszé fogalmát kellően tágasan kezelték. Annál meglepőbb, hogy a szerkesztők ill. szerzők Goffin egyetlen irodalomtörténeti esszéjét sem említették, sem korszakalkotó Rimbaud-könyvét, sem alapvető bevezetéseit a francia költészetbe; holott jelentéktelenebb Rimbaud-monográfiákról vagy bevezetőkről beszélnek.

A néhány furcsaságtól vagy következtetés- től eltekintve, a *Művek szótárának* harmadik köte- te adataiban és elemzéseiben megbízható, lenyű- göző olvasmány. Örvendetes lenne, hasonló szín- vonalon kiadni a magyar művek szótárát is.

FERENCZI LÁSZLÓ

A kiadásért felel az Argumentum Kiadó igazgatója

Szedte az Argumentum Kft.

Budapest, 1991.

Megjelent 17,25 A/5 ív terjedelemben

HU ISSN 0025-0171

Nyomta a Sprint-R Reklám-stúdió

Felelős vezető: Tóth Éva

TARTALOM

<i>Szelestei N. László</i> : A seitzli legendárium Szent István-legendája	1
<i>Körmendy Kinga</i> : Az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár, a ferences rendház és a Városi Babits Mihály Könyvtár állományának történeti áttekintése	20
<i>V. Ecsedy Judit</i> : Újabb adatok a gyulafehérvári fejedelmi nyomda történetéhez	41
<i>Rózsa Mária</i> : A bécsi „Der Wanderer” magyar vonatkozású közleményei	62
<i>Enyedi Sándor</i> : A romániai magyar könyvkiadás (1944–1989)	88

KÖZLEMÉNYEK

<i>Veszprémy László</i> : „Álom és hazugság” Anonymusnál	109
<i>Borsa Gedeon</i> : Vitéz János és a könyvnyomtatás	113
<i>J. Fodor Adrienne</i> : Az Egyetemi Könyvtár Cod. Lat. 112-es kódexének eredeti rendje és provenienciája	116
<i>Bellus Iboyla</i> : Megjegyzések Valentinus Cybeleius Opusculumának szövegéhez	120
<i>Héjjas Eszter</i> : Egy 17. századi magyar mű korabeli tudományos visszhangja	123
<i>Delbó Rita</i> : Pécsi olasz nyomtatvány 1781-ből	126
<i>Pintér Márta Zsuzsanna</i> : Egy kritikai lap terve 1792-ből	127
<i>Fehér Katalin</i> : Magyar nyelvű pedagógiai kézikönyv 1791-ből	129
<i>Enyedi Sándor</i> : Bécsi levelek Aranka Györgyhöz	132
<i>Endrei Walter</i> : Batthyány Tódor műszaki könyvtára	141
<i>Závodszy Géza</i> : Krajsir Károly angol nyelvű életrajza az MTA Könyvtárában	145
<i>Haiman György</i> : Rippl-Rónai József és a Kner család kapcsolatáról	148

FIGYELŐ

<i>Rozsondai Marianne</i> : Egy kiállítás könyvei	151
<i>Beöthyné Kozocsa Ildikó</i> : Restaurált műtárgyak bemutatása a Legújabbkori Történeti Múzeumban	154
<i>Seidler, A.</i> : Die Datenbank der Wiener Tageszeitungen (1918–1938)	155
<i>Melischek, G.</i> : Die Datenbank der Berliner Tageszeitungen (1918–1933)	158

SZEMLE

Az Országos Széchényi Könyvtár 16. századi nyomtatványainak katalógusa. Nem magyar nyelvű, külföldi nyomtatványok. (<i>Borsa Gedeon</i>)	160
Keveházi Katalin – Monok István: Régi könyveink és kézirataink katalógusai. XVI. századi könyvek. – Ojtozi Eszter: A debreceni Egyetemi Könyvtár külföldi antikvári és possessoraik. – Kósáné Horváth Mária: A kecskeméti Piarista Rendház XVI. századi könyvei (<i>P. Vásárhelyi Judit</i>)	162
Szabó Ferenc: A békési Drechsel nyomda történetének vázlata. 1895–1920. – Petőcz Károly: Drechsel Géza nyomdájának mintakönyve. (<i>Kőhegyi Mihály</i>)	165
Kolozsvári emlékirók 1603–1720. S. a. r. Pataki József (<i>Varga Imre</i>)	166
Zsoldos Attila: Matricula Universitatis Tyrnaviensis 1635–1701. – Bíró Judit: Magántanárok a pesti Tudományegyetemen 1848–1952. (<i>Ujváry Gábor</i>)	167
Fallenbüchl Zoltán: Az 1738/39. évi országos diákösszeírás. (<i>Veszprémy László</i>)	168
Von der Wirkung des Buches. Festgabe für Horst Kunze zum 80. Geburtstag (<i>Soltész Zoltánné</i>)	170
Schmidt-Künsemüller, F. A.: Die abendländischen, romanischen Blindstempelnbände. (<i>Borsa Gedeon</i>)	171
Gertraud Marinelli-König: Russland in den Wiener Zeitschriften und Almanachen des Vormärz (1805–1848). (<i>Fried István</i>)	172
Robert Frick – Raymond Trousson: Lettres Françaises de Belgique. (<i>Ferenczi László</i>)	173

<i>Szelestei N., László</i> : La légende du roi Saint Étienne dans le livre de légendes de Seitz	1
<i>Körményi, Kinga</i> : Une vue d'ensemble historique du stock de la Bibliothèque de la Cathédrale, du couvent franciscain et de la Bibliothèque de la ville d'Esztergom	20
<i>V. Ecsedy, Judit</i> : Quelques données à l'histoire de l'imprimerie princière de Gyulafehérvár ...	41
<i>Rózsa, Mária</i> : Les articles ayant un rapport hongrois de la revue „Der Wanderer” de Vienne .	62
<i>Enyedi, Sándor</i> : L'édition des livres hongrois en Roumanie 1944-1989	88

CONTRIBUTIONS HISTORIQUES

<i>Veszprémy, László</i> : „Rêve et mensonge” chez Anonymus	109
<i>Borsa, Gedeon</i> : János Vitéz et l'imprimerie	113
<i>J. Fodor, Adrienne</i> : L'ordre original et la provenance du Cod. Lat. 112. de la Bibliothèque de l'Université de Budapest	116
<i>Bellus, Iboyla</i> : Quelques remarques sur le texte de l'Opusculum de Valentinus Cybeleius	120
<i>Héjjas, Eszter</i> : L'écho scientifique contemporain d'un ouvrage hongrois du XVII ^e siècle	123
<i>Delbó, Rita</i> : Un imprimé italien de Pécs de l'année 1781	126
<i>Pintér, Márta Zsuzsanna</i> : Le projet d'une revue critique de l'année 1792	127
<i>Fehér, Katalin</i> : Un manuel de pédagogie en langue hongroise de l'année 1791	129
<i>Enyedi, Sándor</i> : Lettres de Vienne à György Aranka	132
<i>Endrei, Walter</i> : La bibliothèque technique de Tódor Batthyány	141
<i>Závodszy, Géza</i> : La biographie en langue anglaise de Károly Krajcsir à la Bibliothèque de l'Académie Hongroise des Sciences	145
<i>Haiman, György</i> : József Rippl-Rónai et la famille Kner	148

CHRONIQUE

<i>Rozsondai, Marianne</i> : Les livres d'une exposition	151
<i>Beóthy-Kozocsa, Ildikó</i> : Une exposition des objets d'art restaurés	154
<i>Seidler, A.</i> : Die Datenbank der Wiener Tageszeitungen (1918-1938)	155
<i>Melischek, G.</i> : Die Datenbank der Berliner Tageszeitungen (1918-1933)	158

REVUE

Le catalogue des imprimés du XVI ^e siècle de la Bibliothèque Nationale Széchényi. Imprimés étrangers, de langue non hongroise. Vols I-III. (<i>Borsa, Gedeon</i>)	160
Keveházi, Katalin — Monok, István: Les catalogues de nos anciens livres et manuscrits. Les livres du XVI ^e siècle. — Ojtozi, Eszter: Les „antiqua” étrangers de la Bibliothèque de l'Université de Debrecen et ses possesseurs. — Kósa-Horváth, Mária: Les livres imprimés au XVI ^e siècle du Couvent Piariste de Kecskemét. (<i>P. Vásárhelyi, Judit</i>)	162
Szabó, Ferenc: L'esquisse de l'histoire de l'imprimerie Drechsel de Békés. 1895-1920. — Petőcz, Károly: Le catalogue des produits de l'imprimerie de Géza Drechsel (<i>Kóhegyi, Mihály</i>) .	165
Mémorialistes de Kolozsvár 1603-1720. (<i>Varga, Imre</i>)	166
Quelques chapitres de l'histoire de l'Université Loránd Eötvös de Budapest (<i>Újváry, Gábor</i>) .	167
Fallenbüchl, Zoltán: La conscription générale des étudiants de Hongrie en 1738-1739. (<i>Veszprémy, László</i>)	168
Von der Wirkung des Buches. Festgabe für Horst Kunze zum 80. Geburtstag. (<i>Soltész, Zoltánné</i>)	170
Schmidt-Künsemüller, F. A.: Die abendländischen, romanischen Blindstempelnbände. (<i>Borsa, Gedeon</i>)	171
Gertraud Marinelli-König: Russland in den Wiener Zeitschriften und Almanachen des Vormärz (1805-1848). (<i>Fried, István</i>)	172
Robert Frick — Raymond Trousson: Lettres Françaises de Belgique. (<i>Ferenczi, László</i>)	173